

Dansk Stalking Center
Intervention & Viden

Redegørende status fra Dansk Stalking Center december 2018

Vedrørende regeringens Stop Stalking udspil - marts 2016

Dansk Stalking Center takker for muligheden for at bidrage med en status over regeringens udspil Stop Stalking fra marts 2016.

Det er Dansk Stalking Centers opfattelse, at udspillet rummer gode initiativer og tiltag – og at disse har fået en positiv indvirkning på opmærksomheden omkring stalking, samt på den praktiske håndtering af stalkingsager. Implementering af politiets retningslinjer for håndtering af stalkingsager i januar 2017 har medvirket til, at politiet i højere grad har fået fokus på stalking som et alvorligt problem – derudover har politiet generelt fået mere fokus på viden om stalking, samt bedre håndtering af sagerne.

Grundlæggende har retningslinjerne været medvirkende til, at stalkingudsatte i højere grad oplever sig mødt med viden og forståelse, ligesom en del udsatte oplever, at sagsbehandlere ved politiet gør alt, hvad loven og systemet giver af muligheder, for at hjælpe. Det er også oplevelsen, at politiet flere steder har prioriteret stalkingsager i højere grad end tidligere.

Derudover har udspillet haft en positiv og udviklende betydning for samarbejdet mellem Dansk Stalking Center og politiet. Politiet har i højere grad henvist stalkingudsatte, og i enkelte tilfælde udøvere, til centrets tilbud. Den seneste statistik for centrets telefonrådgivning viser, at *hele 13%* af de 1120 brugere, der har kontaktet telefonrådgivningen i 2018, er henvist fra politiet.

Samtidig er der sket en stigning i henvendelser til centrets fag-professionelle rådgivere fra politiets sagsbehandlere, og i enkelte tilfælde fra anklagemyndigheden, med henblik på faglig sparring omkring konkrete stalkingsager eller vurdering af stalkertype-profil. Dansk Stalking Center har ligeledes afholdt faglige oplæg og seminarer for politienheder flere steder i landet, ligesom centret har sendt informationsmateriale såsom foldere og håndbøger til adskillige politistationer.

Tilhold som beskyttelse

Hver år udsættes op mod 100.000 danskere for stalking. Mange af disse har behov for den beskyttelse, som er tilholdets formål.

Ifølge Justitsministeriets tidligere besvarelser på spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg maj 2018 (Spørgsmål nr. 570 (alm. del)) gives der omkring 350 tilhold om året.

Formålet, med at udstede tilhold i sager om stalking, er at beskytte den udsatte mod

kontinuerlige krænkelser af den udsatte. Stalking karakteriseret som vold, nærmere betegnet *latent vold*, som definerer den evige trussel mod den udsatte om *at noget vil ske*. Dette sætter den udsatte i en tilstand af evig frygt for *hvad bliver det næste og hvad der vil ske?* Men stalking kan også udvikle sig til fysisk vold, seksuel vold og i ekstreme tilfælde drab.

Tilholdets funktion er at beskytte de udsatte mod at skulle blive udsat for denne form for vold.

Det er opfattelsen i Dansk Stalking Center, at der gives for få tilhold, ligesom det er centrets oplevelse, at tilholdet gives langt inde i et forløb og derved gives "for sent". Det betyder; 1) at det bliver vanskeligere at stoppe stalkingen, 2) at tilholdet gives når "skaden er sket", 3) jo længere tid stalkingen har stået på, jo vanskeligere er det for den udsatte at skærme sig og finde beskyttelse, idet udøveren typisk bliver mere og mere subtil i sine metoder.

Strakstilhold

Ifølge artikel fra Berlingske 11. November 2018, er der udstedt 4 strakstilhold i 2018. Hvilket må siges at være meget utilfredsstillende, i forhold til at kunne opnå målet om bedre beskyttelse, som det er beskrevet i regeringens udspil vedrørende strakstilhold. Se link: <https://www.berlingske.dk/danmark/100.000-danskere-er-aarligt-udsat-for-stalking-men-kun-fire-har-faaet>

Centret er bekendt med flere sager, hvor strakstilhold (hurtig håndtering af tilhold) ville være en oplagt hurtig og effektiv beskyttelse af den udsatte. I flere tilfælde er politiet af samme vurdering, men sagen er mod forventning blevet afvist ved anklagemyndigheden. I andre tilfælde har politiet vurderet, at sagen krævede et hurtigt tilhold (dvs. strakstilhold), men har alligevel afvist at gå videre med sagen - på grund af forventet afvisning i anklagemyndigheden.

Særskilt stalking bestemmelse

Det er Dansk Stalking Centers holdning, at tilhold bør anvendes (og håndhæves konsekvent) i langt større udstrækning, for at sende et tidligt signal til udøveren om, at stalking ikke tolereres. Men ikke mindst bør tilhold anvendes *forebyggende og før* skaden er sket. Derved kan der være håb om, i højere grad at kunne stoppe udøveren - og beskytte de udsatte.

Dansk Stalking Center er af den opfattelse, at der er behov for en særskilt bestemmelse mod stalking, på samme måde som man har i fx England. Vi anerkender dog, at så længe der ikke findes en sådan lov i Danmark, er lov nr. 112 (loven om tilhold, opholdsforbud og bortvisning) det eksisterende redskab, der skal give beskyttelse af stalkingudsatte.

Ikke desto mindre ser vi en del udfordringer omkring anklagemyndighedens og politiets håndhævelsen af loven.

De forurettede oplever, at deres retssikkerhed krænkes af et retssystem, som ikke synes at tage deres sag alvorligt, og af en lovgivning, som det opleves, ikke giver dem deres retsmæssige beskyttelse.

I det følgende er beskrevet eksempler på temaer og områder af særlig betydning i forhold til håndtering af stalkingsager.

Håndtering af stalkingsager

I Dansk Stalking Center oplever vi, at mange stalkingudsatte fortæller om *uensartet* prioritering og håndtering af stalkingsager – på tværs af politikredse og politistationer. Dog lader det til, at indsatsen og håndteringen fungerer bedst og mest ensartet i de politikredse/politistationer, hvor man har anerkendt og prioriteret det voldsforebyggende potentiale, der ligger i arbejdet med sagerne. Den ensartede indsats ses i særdeleshed der, hvor man har implementeret handleplaner, udpeget nøglepersoner med særligt kendskab og interesse for feltet og prioriteret undervisning og erfaringsdeling. Herunder de politikredse/-enheder som Dansk Stalking Center har haft projektsamarbejde med, eller hvor centret på anden måde har bidraget med undervisning og temaoplæg.

Ud fra de stalkingudsattes beretninger ser det ud til, at den uensartede sagsbehandling betinges af, hvorvidt den udsatte tilfældigvis møder en betjent, der har særlige erfaringer eller interesser i stalkingsager - eller omvendt – om det er en betjent, som ikke kender til, eller har særskilt erfaring med, stalking som sagstype.

Konkret drejer det sig om, at mange udsatte bliver mødt af betjente, der tydeligvis ikke har kendskab til stalkingens kendetegn eller til håndtering af sagerne og tydeligvis ikke har kendskab til de omtalte retningslinjer. Brugerne fortæller, hvordan de oplever at blive mødt med manglende forståelse. En del bliver afvist ved første kontakt med servicecentret eller ved sagsbehandleren med beskeder som:

"... når der ikke er vold, eller trusler om vold, kan der ikke oprettes en tilholdssag"

"... opkald fra hemmeligt telefonnummer kan ikke efterforskes, og kan derfor ikke anvendes som dokumentation" - hvorefter sagen afvises.

"... det har vi ikke ressourcer til at tage os af..."

"... det er ikke noget vi kan hjælpe dig med, du kan ringe til 114 hvis han står uden for døren"

Dog oplever flere udsatte end tidligere at komme relativt hurtigt igennem til en relevant sagsbehandler, der udviser forståelse, tager sagen alvorligt og håndterer sagen efter

'best practice' – og de modtager en anmeldelseskvittering, som dokumentation for politiets registrering af den anmeldte *hændelse*. Her er det tydeligt, at man gør alt hvad man kan, inden for lovens og systemets rammer, for at håndtere sagerne hurtigt og effektivt.

Det er således Dansk Stalking Centers oplevelse, at den uens håndtering ikke er betinget af sagens omstændigheder, men af forskellige prioriteringer, manglende viden om stalking og uklare procedure for håndtering heraf. Der er tydeligvis behov for at iværksætte yderligere tiltag, for at komme i mål med regeringens udspil fra marts 2016 om "*...at stalkingsager oprettes og håndteres mere ensartet og efter "best practice"*."

Viden som fundament for håndtering

Manglende viden om stalking i professionelle fagnetværk, som ved politiet, kan understøtte eksisterende stalking eller ligefrem få den til at eskalere.¹ Manglende viden om stalking, stalkingens særlige psykologi og om stalkingforebyggende forholdsregler i de professionelle fagnetværk, som stalkingudsatte typisk opsøger med henblik på at få hjælp, kan medvirke til, at den udsatte uforvarende kan komme til at handle i modstrid med de anbefalede handleanvisninger. På den måde kan stalkingen fastholdes eller udvikle sig uhensigtsmæssigt med risiko for, at stalkingforløbet udvikler sig til fysisk vold – og i ekstreme tilfælde drab.

I en sag med en kvinde, der er udsat for stalking af en ekspartner, ringer udøveren fra hemmeligt nummer. Sagen omfatter overtrædelse af tilholdet ved flere end 400 opkald – hvoraf de 50 overtrædelser er sket på 20 dage. Sigtelsessagen er blevet afvist med begrundelsen; "*... manglende beviser, fordi man ikke kan efterforske telefonopkald fra hemmeligt nummer*".

Centret er bekendt med andre sager, der viser det modsatte, hvor politiet har formået at efterforske denne type overtrædelse ved opkald fra hemmeligt nummer (indhentning af telefonens IMEI rapport og teleoplysninger) - og hvor sagen *har* ført til dom.

I ovennævnte sag kommer betjentens utilstrækkelige viden til at understøtte og fastholde den fortsatte stalking uden konsekvenser - på tredje år.

Tidsperspektivet og sanktioner

Et gennemsnitligt stalkingforløb varer to år. I stalkingforløb kan tidsperspektivet være helt afgørende for, hvor ødelæggende forløbet bliver for de udsatte, og i forhold til at kunne komme tilbage til en normalisering af hverdagslivet. Men også i forhold til udøveren kan det være afgørende, at forløbet stoppes så hurtigt som muligt.

¹ Amar, A.F., Alexy, E.M. (2010): Coping with Stalking. I: Issues in Mental Health Nursing, 31: p. 8-14

Det er Dansk Stalking Centers erfaring, at sagsbehandlingstiden ofte er u hensigtsmæssigt lang. Følgende er eksempler fra centrets brugere:

- ved anmodning om tilhold, kan det tage op til 3-4 måneder før der er faldet en afgørelse. I heldigste fald kan det tage 1-2 mdr.
- ved overtrædelse af tilhold, kan det tage op til 5-8 mdr. fra anmeldelse af overtrædelsen, til der rejses sigtelse.
- fra sigtelse for overtrædelse af tilhold til domsafgørelse, kan der gå yderligere 6-12 måneder, før udøveren tilkendes en bøde på min. 1000 kr.

Det typiske billede i gentagelsessager viser, at der gives bødestraf ved de første én til to overtrædelsessager, før en ny sigtelse udløser en ubetinget/betinget dom på måske en til to måneders betinget fængsel. Erfaringen er, at sanktionerne sjældent virker efter hensigten – heller ikke i sager med højere fængselsdom. Den højeste dom, centret er bekendt med, er ubetinget fængsel på 9 mdr.

I en sag er en kvinde udsat for stalking af sin eks-partner siden 2014. Efter to år med stalking fik udøveren tilkendt 6 dagsbøder á 150 kr. (i 2016) for overtrædelse af tilhold. To dage efter dette overtrådte han tilholdet igen. I maj 2017 blev der oprettet en ny sigtelsessag, som blev afgjort december 2017. Domsafgørelse lød på 40 dages betinget fængsel med prøvetid på 6 mdr. og 60 dages samfundstjeneste.

Udøveren der har udstået sin straf er fortsat aktiv.

De lange tidsforløb kan medføre alvorlige psykologiske og sociale konsekvenser for de udsatte og deres familie, imens stalkingen fortsætter. I forhold til udøveren, der typisk fortsætter sin adfærd, risikerer de lange tidsforløb uden konsekvenser eller incitament til at stoppe, at have den konsekvens, at den pågældende bliver alvorligt fixeret og fastlåst i situationen – med risiko for eskalering. Jo længere tid stalkingen får lov at fortsætte, jo mere fastlåst bliver situationen. Jo større fixering hos udøveren, jo vanskeligere er det at give slip og stoppe.

Formaninger

Det er Dansk Stalking Centers oplevelse, at formaning i nogle sager er et positivt redskab. Formålet med formaning er at give udøveren en formel advarsel, og hvis denne ikke overholdes, gives der tilhold.

Dansk Stalking Center ser en positiv udvikling i, at nogle betjente er blevet bedre til at vurdere i hvilke sager det vil være relevant at give en formaning – og at der ved overtrædelse heraf, er blevet fulgt konsekvent op med tilhold. Desværre kender vi også til en del sager, hvor formaning ikke tages alvorligt af udøveren, og ikke følges konsekvent op af politiet. Det vil sige, at en hel del udøvere fortsætter stalkingen efter der er givet formaning, og uden det får en konsekvens for udøveren. Centret har

kendskab til en del tilfælde, hvor der er blevet givet to, tre, fire eller seks formaninger til den samme person - uden at der er givet tilhold. Det er derfor vores oplevelse, at der mangler konsistens i brugen af formaning.

Risikovurderingsredskabet SAM

Efter Rigspolitiet er begyndt at undervise i risikovurderingsredskabet SAM, er en del betjente blevet certificeret i redskabet. Desværre oplever vi, at mange af de betjente, som har deltaget i undervisningen, enten forflyttes til andet arbejde, hvor det ikke er relevant at anvende redskabet, eller ikke får tilstrækkeligt med relevante sager til at oparbejde en vis erfaring med anvendelsen. Flere betjente, som ser positive muligheder i redskabet, klager over ikke at have den fornødne tid til at gennemføre undersøgelsen - og de oplever at sagerne ikke bliver tilstrækkeligt prioriteret fra ledelsen. Der er en meget ujævn fordeling af redskabets anvendelse fordelt på politikredse. Tal fra Justitsministeriet (maj 2018 - kan eftersendes) viser, at der på 15 mdr. er udfærdiget 41 SAM risikovurderinger fordelt på 6 politikredse, hvoraf de to politikredse alene står for 33 af SAM vurderingerne.

Udøveren

Det er Dansk Stalking Centers erfaring, at politiet i høj grad mangler viden om udøvere af stalking, herunder særligt kendskab til motivations- og kommunikationsredskaber til den konkrete dialog med udøvere. Det er vores erfaring, at man enkelte steder langt tidligere i forløbet er begyndt at tage kontakt til udøveren. I enkelte tilfælde er partshøring og/eller formaningen fulgt efter betjentenes opfordring til udøveren, om at tage imod tilbud om psykologbehandling i Dansk Stalking Center.

Behandlingen har hjulpet udøverne til at ændre adfærd og stalkingen er stoppet. Det er vores håb, at dette aspekt fremadrettet vil have en større fokus hos politiet, således at der tidligere kan sættes ind for at stoppe stalkingen.

Det er hertil vores erfaring, at mange psykisk syge udøvere i højere grad vil kunne hjælpes til at stoppe deres skadelige adfærd, ved at PSP samarbejdet, landet over, aktiveres. Når en udøver er psykisk syg, fx et psykotisk syndrom, kan det være en særlig vanskelig sag, idet udøveren ikke har en normal realitetsopfattelse og ikke uden behandling kan bringes til forståelse og ophør af den skadelige adfærd. Disse sager kræver en helt særlig tværsektoriel indsats, der inkluderer PSP samarbejdet, hvor politiet, de sociale myndigheder og psykiatrien i fælleskab kan udarbejde handleplaner for at sikre den rette indsats i forhold til udøveren.

Det er sjældent, at PSP samarbejdet ses iværksat i forbindelse med psykisk syge udøvere af stalking. Det vil være anbefalelsesværdigt at kvalificere disse netværk med viden om stalking samt udvikling af tværsektorielle handleplaner.

Dansk Stalking Center er åben for at tilbyde faglige input og sparring, samt evt. undervisning og oplæg i forhold til både motivations- og kommunikationsredskaber - og udvikling af PSP samarbejdet i forhold til stalking.

Overtrædelser af tilhold

Ifølge lovgivningen kan der oprettes en sigtelse ved blot én overtrædelse af tilholdet. I praksis oplever vi, at der skal adskillige overtrædelser til, før der evt. oprettes en sag om overtrædelse af tilholdet. Det typiske billede viser, at der skal fra 10 til 20 og optil flere hundrede overtrædelser til, før der oprettes en sigtelsessag.

De mange konkrete overtrædelser, som systemet kræver for at rejse én sigtelsessag - samt den lange sagsbehandlingstid fra anmodning om tilhold, til overtrædelse og sigtelse herfor - gør, at sagen udstrækkes unødigt. Samtidig kan man overveje, hvilket signal det sender til udøveren, der fortsætter sin adfærd.

Eksempler på langvarige sager og adskillige overtrædelser

1) I en stalkingsag har en kvinde været udsat for stalking af en ekspartner gennem 2 år og 6 mdr. Sagen omfatter en samlet sigtelse for i alt 429 overtrædelser af tilhold, der, udover de klassiske stalkingaktiviteter, omfatter 26 falske anmeldelser af lovovertrædelser, herunder ulovlig våbentilladelse og skatteunddragelse o.l. samt henvendelser og kontakter til hendes arbejdsplads. Retssagen var berammet til medio oktober 2018, men pga. udøverens skift til ny advokat er retssagen blevet rykket til ultimo marts 2019. Det skal bemærkes, at det er første gang i hele stalkingforløbet, at der er oprettet en sigtelsessag og at der nu vil falde en domsafgørelse. Hvis sagen bliver afgjort i marts 2019, vil sagen have været i 4 år.

Kvinden lider af angst og selvmordstanker og kan ikke sove uden sovemedicin.

2) I en anden sag, hvor en mandlig udsat har været stalket af et kvindeligt familiemedlem (etnisk dansk) gennem adskillige år - blev der givet tilhold i foråret 2017. Siden er tilholdet blevet overtrådt 77 gange, uden der er oprettet en sigtelsessag. Den udsatte, der er blevet bedt om at anmelde overtrædelserne pr. mail, har problemer med at få anmeldelseskvitteringer fra politiet for de anmeldte overtrædelser. Senest har han indgivet en anmeldelse for overtrædelse af tilhold i september 2018 - men har dags dato ikke modtaget en anmeldelseskvittering. Anmeldelseskvitteringer er almindelig procedurer ved anmeldelse af *hændelser* og medvirker til at bekræfte, at politiet har registreret den pågældende anmeldelse. Udover at fungere som den udsattes dokumentation for hver anmeldelse, medvirker kvitteringen også til at kunne fastslå omfanget af hændelser, og derved underbygge det strafskærpene element af sagen. Der er endnu ikke rejst tiltale og sigtelse for overtrædelserne.

Anmeldelseskvittering og klagemuligheder

Mange stalkingudsatte får ikke automatisk en anmeldelseskvittering når de har anmeldt en hændelse til politiet. I en del tilfælde, hvor centrets jurist efterfølgende har søgt aktindsigt, viser det sig at anmeldelserne heller ikke er blevet noteret i politiets system. Når en forurettet anmelder en *stalking-hændelse*, der naturligvis skal være dokumentation for, skal dette registreres i politiets system, hvorefter forurettede skal modtage en anmeldelseskvittering.

Dokumenterede anmeldelser kan medvirke til at underbygge omfanget af stalking, som styrker det strafskærpene element. Hvis der kun registreres få (ud af mange) anmeldelser i politiets systemer, mister man blikket for stalkingens omfang.

Derudover – skal det kort her bemærkes, at centret ofte møder frustrerede stalkingudsatte der fortæller at de ikke ved hvaf de skal stille op fordi politiet har afvist deres anmodning om tilhold – uden at de samme udsatte er blevet vejledt om deres klagemuligheder. Det lader til at der er tendens om at man glemmer at oplyse om de udsattes klagemuligheder.

Samarbejde på tværs

Dansk Stalking Center har gennemført et tværsektorielt samarbejde med Esbjerg Politi og Esbjerg Kommune bla. med udvikling af en samarbejdsmodel og en lokal visitationsenhed i kommunen. Projektet peger på hvordan de forskellige fagpersoner på tværs af sektorer og myndigheder kan styrke hjælpen og indsatsen lokalt, ved at der blandt andet udpeges nøglepersoner og kontaktpersoner på tværs. Disse fagpersoner samarbejder om at sikre kontinuiteten og effektiviteten i sagerne, ligeom de mødes og udveksler viden og erfaringer.

Lise Linn Larsen

København 21. december 2018